Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 198. V Ljubljani, v torek, 1. septembra 1942-XX Leto VII.

Izključne pooblaščenke za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionarie esclusive per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 826

Letalski uspehi v Afriki in na Sredozemskem morju

Italijansko uradno vojno poročilo št. 826 pravi:

Sunki, ki so jih poskusile sovražnikove patrole, so spodleteli na egiptovskem bojišču, kjer je živahno delovalo letalstvo. V bojih zoper številnejše nasprotnikove oddelke so naši lovci sestrelili dve letali, veliko drugih pa uspešno obstreljevali s strojnicami.

Med napadi na naše trgovske ladje so italijanski lovci na Sredozemskem morju uničili štiri sovražnikova letala; dve protiletalsko streljanje z neke naše pomorske edinice, dve drugi pa nemški letalci. En parnik je bil pri tem poškodovan, pa ne hudo.

S svoje vojne naloge se nista vrnili dve naši letali.

Na Ladoškem jezeru je italijanski protipodmorniški čoln pod poveljstvom podporočnika bojne ladje Alda Benvenuta 27. avgusta torpediral in potopil 1300 tonski sovjetski parnik, ki je plul v Leningrad.

Hitlerjev oklic nemškemu ljudstvu ob začetku četrtega leta vojne

Hitlerjev glavni stan, 1. sept. s. Hitler je ob začetku dela za zimsko pomoč med nemškim ljudstvom v letu 1942—43 dal naslednji oklic:

»Ob začetku četrtega leta vojne, ki jo nemški narod bije za svoj biti ali ne biti v sedanjosti in bodočnosti, desetič vabim nemško ljudstvo, naj da prostovoljne žrtve za zimsko pomoč. Na prostoru, obsežnem kakor ves svet, se vojaki naših oboroženih sil bijejo, tvegajo svoje življenje in svoje zdravje. Njim se je pridružil del evropskih narodov, pa tudi narodi z Daljnega vzhoda v zavezi zvestobe, ki bo preprečila, da bi naše države postale žrtev boljševiškega ter judovskega, angleško-ameriškanskega in kapitalističnega izkoriščanja.

Sovražniki, ki jih je velika Nemčija imela v začetku, tedaj, ko smo se borili za oblast v notranjosti, so danes spet enkrat združeni proti nam. Svetovni mednarodni Jud vodi boljševizem in bogataštvo, ne samo za to, da bi uničil omikane evropske narode, temveč zlasti zato, da bi uničil vse tiste, ki imajo neodvisen obstanek.

Če danes trdijo ameriški in angleški agenti, da hočejo postaviti nov svet, boljši od tistega, kakor je bil njihov lastni svet, in kjer bo vsakdo za bodoče imel delo, obleko in hišo, potem ne bi bilo potrebno napasti ravno velike Nemčije, saj je narodni socializem ta vprašanja rešil že kdaj in so bila na poti do srečne rešitve. Ne, namen teh mednarodnih zločincev ni ustvaritev boljšega in socialno pravičnejšega sveta, temveč nasilno uničiti evropske narode in socialne države, ki nasprotujejo njihovemu kapitalizmu.«

Njihov cilj je spraviti te države v sužnost, kakor jo je trpela Indija. Da ima boljševiški Jud pri vsem tem v obeh taborih vodstvo kot tisti, ki poslednji kuje naklepe, je pa dejstvo, ki samo ponavlja v velikem tisto, kar se je v malem dogajalo po Nemčiji.

V gigantskem boju brez primere v zgodovini so nemški in zavezniški vojaki v ogromni meri povečali letos življenjski prostor evropskih narodov. Tako je Rooseveltov, Churchillov in Stalinov poskus za izstradanje evropskih narodov treba odslej smatrati za docela spodletel.

Če zdaj v tem boju, ki je najstrahotnejši boj vseh časov, nemški vojak daje svoje hude žrtve, ko se bori v pritrgovanju, kakor si ga je komaj mogoče misliti, je domovina še bolj obvezana, da letos tudi ona da svoje največje žrtve. Tudi če bo tako storila, bo njen prispevek samo prav majhen del tega, kar izpolnjujejo naše oborožene sile na tleh, na morju in v zraku.

Toda vrh tega ima naše delo za zimsko pomoč pomen ne le v miru, temveč še večji smisel v vojni, ker z dejanji ne pa s praznimi besedami, kakor to delajo v Angliji in v Ameriki, potrjuje neločljiva skupnost nemškega ljudstva, zakaj ob koncu tega boja med ljudstvi se mora Nemčija vrniti in se bo vrnila v mir kot stoodstotna narodno socialistična država. Ta država se je ustvarila ne le iz žrtvami na bojiščih, temveč tudi z žrtvami, ki jih je dala domovina.

Leta 1939, 1940 in morda tudi 1941 so naši nasprotniki, ki jim ne manjka domišljije utegnili misliti, da bodo mogli nemško ljudstvo ukloniti z notranjimi spori, povzročenimi od zunaj, kakor je to bilo leta 1918, da bi Nemce spravili v sužnost versailleskega diktata, ki je bil še hujši od prvega. Naloga fronte in naloga ljudstva je, da premaga mednarodne hijene, ki izpovedujejo vero v zlo ter divje boljševiške zverine in da jim dopove, da se ta vojna ne bo končala z možnostjo za podaljšano izkoriščanje po narodih, ki se jim dobro godi, temveč z zmago, ki bo docela spremenila obličje sveta.

Zaradi tega sem prepričan, da bo domovina izpolnila svojo dolžnost za četrto vojno zimsko pomoč.

Vesti 1. septembra

Japonska vojaška uprava je ime otoka Jave spremenila v Dyava, češ da to ime ustreza duhu malajskega jezika.

Največja povodenj v zadnjih sto letih je zajela kitajske pokrajine ob rekah Jangcekjangu ter Kvejhoju. Veliko mest je že pod vodo, škoda pa ogromna.

Ameriški petrolejski mogočnik Nelson Rockefeller je odpotoval v Brazilijo preučevat gospodarske možnosti te države. To je prva posledica vstopa Brazilije v vojno. Brazilija bo morala Združenim državam dajati svoj gumij, mangan in volfram in se tako gospodarsko usužnjiti Združenim državam.

V pokrajini Bologna so prešteli vse tamošnje Jude ter tiste, ki ustrezajo določenim pogojem in jih poslali na prisilno delo v skladu z zakonskimi določili.

Iz nemškega vojaškega vira poročajo, da je predvčerajšnjim bilo na ruskem bojišču sestreljenih 108 sovjetskih letal, nemških letal pa je šlo v izgubo 8.

Pred vojaško sodišče bodo prišli vsi bolgarski Judje, ki so na prisilnem delu, če se bodo pregrešili zoper zakonita določila.

V Sofiji so včeraj pokopali generala Nikolajeva, starešino bolgarske vojske. Pogreba so se udeležili kralj, prestolonaslednik, vlada ter vojaški zastopniki Italije, Nemčije in drugih držav.

Brazilska vlada je zasegla vse imetje italijanskih in nemških bank ter gospodarskih podjetij. Vrednost tega imetja znaša 35 milijonov dolarjev. Prav tako je vlada zasegla veliko letalsko družbo »Condor«, ki je vzdrževala promet po vsej Južni Ameriki in zvezo z Evropo. Lastnica družbe je bila nemška Lufthansa.

Francoski ribiški ladji »Vincent Camelere« in »Leroche Grise« se nista vrnili v domačo luko Bordeaux in ju je treba imeti za potopljeni. Ladji sta imeli posadko po 30 mož.

Poskus izkrcanja avstralskih vojakov na Novi Angliji se je ponesrečil. Hoteli so se izkrcati ponoči s podmornice in presenetiti japonske posadke. Japonska obramba je takoj odbila napad in so bili vsi Avstralci zajeti, podmornica pa uničena pravi poročilo iz Tokia.

V bližini Sofije bodo v kratkem postavili tovarno za izdelavo saharina in veliko novo tovarno vžigalic, ki bo izdelovala 240 milijonov škatel na leto.

Toča in poplave so povzročile v Španiji veliko škodo. V pokrajini Segovia je bilo po toči prizadetih 20 občin, v Huesci pa je reka Gallego porušila most in preplavila električarno. Mesto pa je popolnoma odrezano od sveta. Reka Gallego je preplavila v pokrajini Saragosi vse občine in napravila veliko škodo. O poplavah pa poročajo tudi iz drugih pokrajin, kjer so morali prebivalce reševati s čolni.

Delo, uspehi in razpoloženje Italije v tretjem vojnem poletju

Vse troje je poosebljeno v Mussoliniju, ki mu je glavno načelo neizprosni rimski zakon

Berlin, 1. septembra. s. V nekem dopisu iz Rima »B. Z. am Mittag« poudarja gorečo delavnost, ki preveva vso Italijo v tem v tem tretjem vojnem poletju. Italijanski narod se globoko zaveda važnosti sedanjih vojnih dogodkov — piše omenjeni list med drugim — zaveda pa se tudi pomembnosti sedanjih nalog ter v kar največji meri zaposluje svojo delavno moč po tovarnah, na polju, v javni upravi ter v strankinih organizacijah. To živo delovanje, ki se kaže povsod, je v značilnem nasprotju z udejstvovanjem v lanskem poletju. Rim je bil na primer v mesecu avgustu napol prazen, to pa zaradi poletnih počitnic in zato, ker je prebivalstvo odšlo na deželo. Danes pa se kaže nasprotno: V tirenskih in adrijanskih kopališčih so po veliki večini le otroške počitniške kolonije ter italijanski in nemški vojaki, ki so potrebni oddiha in nege. Po mestih kakor tudi na deželi poteka delo v pospešenem tempu; tej silni razgibanosti, ki so ji na notranjem bojišču dali duška sinovi vojne in zmage, pa stoje nasproti veliki uspehi, ki so jih dosegle italijanske oborožene sile. Ekspedicijski zbor v Rusiji je postal armada, ki se je veličastno borila pri velikih očiščevalnih nastopih ob izlivu Dona. Zavzela je dve veliki mesti in važno mostišče.

Zadnji napadi britanskih sil na konvoje, ki so bili namenjeni v Severno Afriko so bili le brezuspešni poskusi in so znova potrdili mojstrstvo in učinkovitost italijanskih protinastopov. Ne sme pa se tudi pozabiti kako pomemben prispevek daje Italija v vojni na Sredozemlju s tem, da zagotavlja oskrbo. Šele pozneje bo mogoče pravilno oceniti pomembnost dela, ki ga opravlja italijanska mornarica s prevažanjem potrebščin in s spremljevanjem. Tedaj se bo pokazalo, da je to delo v resnici večje, kakor pa bi se utegnilo zdeti.

Povsod v Italiji — nadaljuje dopisnik — poteka delo z mrzlično naglico, in Duce je najbolj živa poosebljenost te neprestane delavnosti. Na svojih nadzorstvenih potovanjih po Sardiniji, Severni Afriki, Grčiji in Goriziji se je Mussolini razgovarjal z vojaki, ki izpolnjujejo svojo dolžnost bodisi na torpednih letalih, bodisi v afriški puščavi ali kot vojaške posadke na zasedenih področjih, kjer so čuvarji rimskega reda. Mussolini jih je obiskal kot vojak in kot tovariš, jim dal novih pobud, naj tudi v bodoče tako vestno izpolnjujejo svojo dolžnost ter jim izrazil trdno prepričanje v zmago. Članek pa se končuje takole:

»Duce je postavil kot glavno načelo rimski zakon, ki hoče in zapoveduje red in mir, a ki zadene neizprosno vsakogar, ki nastopa proti temu redu in miru bodisi z zasedami ali s tako imenovanim drugim bojiščem. To velja za dežele ob Adriji kakor tudi za notranjost Balkana, za Sredozemlje in za vso Evropo. Ta rimski zakon že izza časov velikih rimskih cesarjev zahteva tistega budnega duha in tiste borbenosti, ki je značilna vprav za italijanski narod na notranjem bojišču, kakor tudi za italijanskega vojaka, zlasti pa še za samega Duceja.

Nemško vojno poročilo

Novo napredovanje proti Stalingradu — Novi sovjetski napadi pri Rževu odbiti v srditih bojih — Za 180.000 ton angleških in ameriških ladij potopljenih

Hitlerjev glavni stan, 1. sept. s. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Južno od spodnjega Kubanja so nemške in romunske čete po stalnih napadih potisnile Sovjete nazaj ter jih pognale proti črnomorski obali. Protiletalsko topništvo je potopilo sovjetski topniški čoln. Južno od Stalingrada so nemške čete vdrle v sovjetske postojanke ter odrezale znatne boljševiške sile in so zdaj na jugu oddaljene za 25 km od mesta. Nočni napadi nemških letal so v Stalingradu povzročili obširne požare. Poleg tega so bile uspešno bombardirane železniške naprave in sovjetska letališča vzhodno od Volge.

Na odseku pri Rževu so Sovjeti na raznih krajih ponovili napade z velikimi pehotnimi in oklepnimi silami. V srditih bojih je bilo uničenih 48 oklepnikov, od teh jih je en sam oddelek napadalnega topništva zdrobil 38. Južno od Ladoškega jezera so spodleteli novi sovjetski napadi.

Italijanski protipodmorniški čolni so v noči na 15. avgust na Ladoškem jezeru potopili sovjetski topniški čoln ter trgovsko ladjo.

Bojna letala so podnevi in ponoči napadala vojaške naprave v vzhodni Angliji ter v Midlandsu. Vrgla so rušilne in zažigalne bombe.

Kakor je bilo objavljeno že po posebnem uradnem poročilu, so nemške podmornice v preteklem tednu nasprotnemu brodovju prizadejale skrajno hude izgube. Navzlic močni obrambi nasprotnih letalskih in pomorskih sil so na Atlantiku, na Karabijskem morju in pred obalami zahodne Afrike potopile vsega 30 ladij s skupno 180.100 tonami, ki so plule ali v skupinah ali pa posamič. Te ladje so bile potopljene po srditih bojih in navzlic zaščiti spremljajočih enot. Pet drugih ladij je bilo zadetih po torpedih.

Dne 29. avgusta je poveljnik Gollob, vodja lovskega oddelka, v letalskih bitka nad vzhodnim bojiščem dosegel svojo 150. zmago.

Nemški propagandni minister na ogledu razstav v Benetkah

Benetke, 1. septembra. s. Včeraj ob 11.30 dopoldne je prispel nemški propagandni minister dr. Göbbels v spremstvu ministra Pavolinija, da si ogleda umetniško razstavo. Sprejeli so ga grof Volpi, nar. svetnik Maraini in predsednik razstavnega odbora. Nato je obšel vse paviljone, najdelj pa se je zadržal v nemškem in italijanskem razstavnem prostoru in v paviljonu, kjer so razstavljena dela umetnikov, ki služijo vojsko pri mornarici, letalstvu in v milici. Ob koncu obiska je minister Göbbels izrekel živo zadovoljstvo nad vsem. Popoldne ob 18.30 je prišel minister Göbbels v družbi ministra Pavolinija v palačo Morosini, kjer so odprli nov sedež italijansko-nemškega društva. Sprejeli so ju predsednik italijansko-nemškega društva, grof Marzotto, minister grof Volpi, pooblaščeni minister Koch in drugi člani združenja. Ministra obeh zavezniških narodov sta si ogledala nove lokale in se prisrčno razgovarjala z navzočimi. Končno sta oba izrazila svoje zadovoljstvo nad obiskom.

800 francoskih vojnih ujetnikov, ki so doma iz Dieppa in okolice, je bilo na Hitlerjevo zapoved spuščenih iz ujetništva. Hitler je to zapovedal zaradi vzglednega vedenja, ki ga je pokazalo prebivalstvo ob angleškem izkrcanju v Dieppu.

Priključitev Luksemburga Nemčiji

Berlin, 1. sept. s. Ko je govoril v Luksemburgu pred 9000 udeleženci, je načelnik nemške civilne uprave Simon povedal, da bodo vsi Luksemburžani, ki pripadajo nemški narodnostni skupini (in teh je velika večina), dobili nemško državljanstvo. Vsi listi poudarjajo pomen te odločitve in pripominjajo, da pomeni to prav za prav priključitev Luksemburga nemškemu rajhu.

Glasovi ob začetku četrtega leta sedanje vojne

Angleška sodba o osnih uspehih v prvih treh letih in o sedanjem položaju zaveznikov

Budimpešta, 1. septembra. s. Madžarski listi posvečajo svoje uvodnike začetku četrtega vojnega leta in poudarjajo, da sile trojne zveze odločujejo na vseh vojnih propriščih. Lahko se reče, pravijo listi, da se je vojaška sila Italije, Nemčije, Japonske in njihovih zavezniških narodov pomnožila in je sedaj takšna, da sovražniku vsepovsod lahko vsili svojo voljo. Dejansko, piše list »Budapesti Ertesite«, je danes bolj kakor kdaj prej pobuda v rokah osi in sicer prav na vseh bojiščih in zato bo spričo te nesporne stvarnosti drugo bojišče, ki se zanj Churchill in Stalin tako potegujeta, ostalo le v kraljestvu praznih sanj in utvar. Ob zori četrtega leta vojne, ki jo je sprožila angleškojudovska bogataška demokracija, bo Madžarska nadaljevala svoj bol proti boljševizmu s še večjimi silami in s prenovljenim ognjem ter pripravljena dati svoj prispevek za zmago in zmagoslavje nove urejene Evrope.

Stockholm, 1. sept. s. Angleški tisk je včeraj objavil uvodnike, v katerih podaja pregled o prvih treh vojnih letih in poudarja, da bo treba napeti še nove sile, da se bo položaj spremenil v korist zaveznikov. Najzanimivejši je članek v »Daily Heraldu«, ki pravi, da so pretekla tri vojna leta prinesla Nemčiji in njenim zaveznikom obširne ozemeljske pridobitve. Začenja se četrto vojno leto, piše list, z novimi uspehi za sovražnika, ki nadaljuje s svojim napredovanjem v Rusiji, kjer se ta čas bije zelo pomembna bitka. Obračun o prvih treh letih vojne za zaveznike ni ugoden. Mimo nemških osvojitev je prišlo do vstopa Japonske v vojno, kar se je zgodilo nepričakovano. Japonska je odvzela zaveznikom širne pokrajine, ki so bile bogate s surovinami. V tem tednu, ko se zaključuje prvo vojno triletje in se začenja četrto vojno leto, piše naprej list, se je treba otresti sleherne utvare glede preteklosti in priznati, da smo ta čas utrpeli velikansko škodo in da nam nove naloge, pred katerimi stojimo, prinašajo nove, hude težave. Naša pot je še dolga in polna žrtev. Nobena napoved, kar smo jih naredili, ni držala. Zapustili so nas vsi prijatelji, videli smo, kako so padali vzori. Pot, ki jo moramo še prehoditi, je silno dolga in nevarna. List »Daily Express« piše: »Dobro vemo, da so zavezniki v zelo težkem položaju.«

Pomen in cilji sedanjega italijanskega boja proti Angliji

Berlin, 1. septembra. s. »Italija se bori za svojo svobodo,« piše nemški list »Nazional Zeitung«, zdaj skoraj že sto let. Od leta 1848 pa do zadnje svetovne vojne je boj veljal habsburški monarhiji. Danes velja Angliji in ni mogoče drugače, če hoče Italija utrgati sadove žrtev, ki so jih dali očetje padlih na bojiščih in v pregnanstvu in za katere je nešteto Italijanov s svojim delom oplodilo tuja tla.«

V zvezi s tem omenja list, da je po podatkih družbe »Dante Alighieri« leta 1939 po sredozemskih pokrajinah živelo 1.319.000 Italijanov. Vstop Italije v vojno 10. junija 1940. je bil nujen zaradi tega, da se Italija osvobodi vezi, ki so zadrževale njen gospodarski razvoj in njen ljudski številčni razmah. Prvi pogoj za to osvoboditev pa je svoboda v sredozemskem prostoru. Za ta cilj je Italija nastopala od kar se je zedinila.

Italijanske zahteve na sredozemskem prostoru so se pokazale prvič z zasedbo Arabskega zaliva, z raztegnitvijo italijanske oblasti na Eritrejo in Somalijo ter z zasedbo Libije in Dodekaneza. Toda šele s fašizmom je italijanska politika začela odločno meriti na Sredozemlje in na razširjenje okoli tega morja, zakaj prej se je omejevala samo na zahtevo po nekaj poroštvih na Sredozemlju.

Ker Anglija ni priznala življenjskih pravic italijanskega ljudstva na Sredozemlju, je to neizogibno moralo privesti do spopada, ki ima danes enak pomen boja za življenje ali smrt, kakor ga je imela vojna Rima proti Kartagini.

Ni mogoče očitati Italiji in fašizmu, da ne bi bila takoj po koncu pretekle vojne pa do zadnjega plemenitega Mussolinijevega poskusa 31. avgusta 1939 napela vseh sil za rešitev miru. Hotela sta z odpravo krivičnih pogodb iz leta 1919 rešiti vprašanje Italije ter vse evropske celine. Anglija je pa hotela vojno, ki jo Italijani zdaj bijejo za končno pridobitev svobode v svojem sredozemskem življenjskem prostoru.

Nasušite si sadja in zelenjave za zimske mesece

Medtem ko poznajo naši ljudje že dolgo časa sušenje raznih zdravilnih zelišč in rastlin, ki jih potem rabijo posebno v zimskih mesecih, pa jim je sušenje zelenjave mnogo bolj tuje. Sušenje zelenjave je že zelo udomačeno pri drugih narodih, v drugih deželah. Kako prav bi bilo, če bi se tudi naše gospodinje oprijele sušenja zelenjave in to v večji meri kot je dozdaj pri nas v navadi.

Kakor na primer ohranimo s sušenjem gobe za zimske mesece, na prav isti način lahko ohranimo za kasnejšo uporabo tudi razne druge zelenjadne rastline. Nasušena zelenjava nam ostane čez zimske mesece, do rane spomladi, nekatere pa drže tudi leto in dve.

Pri nas je že v navadi, da gospodinje na primer suše za zimo razne dišavne in zdravilne rastline, mnogo manj pa je takih, ki bi se lotile, da bi sušile tudi stročji fižol, ohrovt, karfijole, kolerabe ali drugo potrebno zelenjavo.

Za sušenje zelenjave veljajo prav za prav ista pravila kot za sušenje sadja, le ta razlika je, da se zelenjava mnogo raje suši. Ni nam treba kakšnih večjih priprav za sušenje zelenjave. Navadne lese v štedilniku nam zadoščajo. Še posebej nam ni treba kuriti v štedilniku, ampak nam zadošča že kar ogenj, ki ga rabimo za kuhanje kosila.

Gospodinja, ki se bo lotila sušenja zelenjave, naj ve predvsem, da je treba za sušenje namenjeno zelenjavo temeljito očistiti in oprati, potem pa pripraviti tako kot bi jo takoj porabila. Preden damo zelenjavo sušiti jo moramo nekaj časa pariti. Parjena zelenjava je bolj redilna in okusna in v njej ostanejo beljakovine, ker se strde. Če bi sušili zelenjavo, ne da bi jo prej parili, bi imela ta posušena zelenjava rezek in neprijeten okus in vonj. Če katera gospodinja ne more pred sušenjem zelenjave pariti pa naj jo vsaj popari z vrelim kropom. Nikakor pa naj zelenjave ne kuha, ker bi stem izločila nekatere važne redilne rudninske in druge tvarine.

Očiščeno in otrebljeno zelenjavo zrežemo potem na ploščice, kose ali kako drugače. Če gospodinja nima vložka za v lonec, naj vzame dovolj veliko čisto krpo, ki naj jo priveže čez lonec, vendar naj krpa ne sega do vode v loncu. Vode naj bo v loncu za tri prste. Na to krpo naj da pripravljeno zelenjavo, lonec pokrije in pusti, da se tako nad vrelo vodo pari do 10 minut. Bolj enostavno je, če zelenjavo polijemo s kropom.

Vse ostale zelenjadne rastline parimo od 5 do 10 minut, le paradižnikov ne smemo pariti. Najdalj moramo pariti zelje in ohrovt, to pa zaradi njune grenkobe. Zelenjava se mora posušiti tako, da je trda in krhka, ker potem na zraku odneha. Ko je zelenjava posušena jo spravimo v posebne vrečice, obesimo za nekaj dni na sonce in jo spravimo na suhem prostoru. Po 2 dkg rabimo suhe zelenjadi na osebo na dan. Na večer pred uporabo namočimo zelenjad v malo vode. Vode, v kateri smo zelenjavo namakali pa ne odlijemo. Ves nadaljni postopek pa je takšen, kot če bi rabili svežo zelenjavo. Zelo priporočljivo je tudi če si gospodinja za zimske mesece nasuši dovolj čebule. Posebno taka gospodinja naj to stori, ki nima doma za shranjevanje čebule primernih prostorov. Čebulo je treba zrezati na ploščice in jo po istem načinu kot zelenjavo susiti pri toploti 65 do 70° C.

Šele najnovejši poskusi so dokazali, da se da tudi krompir sušiti. Sušenje krompirja ima še to veliko prednost, da krompir v kleteh ne more zgniti ali se kako drugače pokvariti. Umit in oluplјen krompir zrežemo na pol centimetra debele palčke ali ploščice in ga sušimo v sušilnici šest ur pri toploti 95—98° C. Pri tem se zmanjša teža za približno 90%. Kot rečeno je prednost tega shranjevanja predvsem v tem, da ne preti nobena nevarnost, da bi krompir v kleti zmrznil ali segnil, razen tega pa so odstranjene tudi izgube na redilnosti, ki jih utrpi krompir, ko začne v toplejšem času kliti. Sušenje krompirja je šele v začetku razvoja in zato je pripravljanje sušenega krompirja še precej drago. Posušen krompir ima še to prednost, da se lahko ohrani dve leti, kar je še posebno važno v času pomanjkanja živil.

Novice iz Države

Cela družina se je zastrupila z jedjo. V Carigradu se je dogodila težka nezgoda družini Torazza. Po kosilu je vsa družina in sicer starša ter devet otrok začutilo bolečine v drobovju. Ker bolečinam spočetka niso posvečali posebne pozornosti, se je stanje vseh poslabšalo in so bili zdravniki poklicani šele zelo pozno V bolnišnici so trije otroci in mati umrli, ostali pa so krizo prestali. Zdravniki so se zelo mučili, da bi ugotovili vzrok zastrupljenja. Zato so enemu od umrlih vzeli drobovje in ga poslali v kemični pregled. Menijo, da so domači verjetno zamešali pokvarjeno jed med dobro, ali pa je bila pokvarjena moka. Verjetno je tudi, da se je med moko pomešala kakšna kemikalija ali kaj podobnega.

Cela družina se je zastrupila z gobami. Uradniku Francu Petriniju iz Torina je prijatelj prinesel v dar lepo količino gob. Uradnikova žena je gobe lepo pripravila in vsa družina iih je s slastjo pojedla. Toda kmalu so si začeli tožiti o bolečinah v drobovju. Ko so postajale bolečine vedno hujše, so poklicali reševalce. V bolnišnici so ugotovili, da so bile gobe neužitne in strupene. Na srečo je bila zdravniška pomoč še pravočasna in so vse člane družine, to je očeta, mater in dve odrasli hčerki rešili.

S četrtega nadstropja padel na — voz sena. Izredno srečo je imel slikar Giovanni Pierotti iz Mozzana pri Firenzah. V višini četrtega nadstropja je nekaj slikal, ko je nenadoma izgubil ravnotežje in zletel v globino. Toda sreča se mu je nasmehnila. Prav tedaj je mimo poslopja zapeljal voz, naložen s senom. Slikar je treščil nanj in ostal seveda živ.

Smrtna nesreča dveh plezalcev. Predzadnjo soboto sta mlada študenta, 23 letni Mario Lattes in 20 letna Marija Tornaghi, prispela iz Crissola v prvo planinsko kočo pod hribom Monviso. Naslednje jutro sta se namenila naskočiti težavno plezalno turo navzlic hladu in nevihtam, ki so divjale na gorah. Drugi planinci in planinski vodniki so jima plezanje odsvetovali, toda turista sta bila trdno odločena, da se bosta svoje ture lotila brez ozira na vse težave in nevarnosti. Podala sta se v steno. Minil je dan, za njim naslednji, toda glasu od njiju ni bilo. Oskrbnik planinskega doma je takoj organiziral tri reševalne odprave, ki so šle z več strani na delo. Šele v četrtek je skupina pod vodstvom župnika iz Crissola odkrila trupli obeh nesrečnikov. Ko sta mladenič in mladenka plezala, ju je dohitela nevihta. Zaradi naliva in mraza so jima moči pojenjale in oba sta padla v 400 metrov globoko zaseko. Trupli obeh so prenesli v dolino.

70 dni živela ob sami vodi. V Rimu je umrla 84 letna Marija Amici. Ženska je bila vedno trdnega zdravja. Pred nekaj manj kakor tremi meseci pa jo je napadla nenavadna bolezen. Izgubila je vsak apetit in prav nobena jed ji ni več dišala niti teknila. Zdravniki so poskušali najti vzrok, pa niso uspeli. V slast ji je šla samo še voda. In ob tej silno pičli pijači je zdržala celih 70 dni.

Ukinjena izdelava šumečih vin in likerjev. Kmet. minister je do nadaljnega ukinil izdelovanje penečih se vin, vermuta, marsale in likerskih vin. Izdelovati se bodo smela le še tista vina, za katera so podjetja že dobila potrebne surovine in kakor bodo pač pokazale potrebe. Izjemno se dovoljuje še naprej izdelovanje navedenih pijač za izvoz v tujino.

Zbiranje olja za luč na grobu sv. Antona Padovanskega. Za Rimom, Torinom in Milanom je prišla Genova na vrsto, da zbere med ljudstvom olje, ki ga potem oddajo patrom, čuvarjem groba sv. Antona Padovanskega v Padovi. Genovski župan ima nalogo zbrati olje, nakar bo posebno mestno odposlanstvo 3. oktobra, ko je svetnikov god, odneslo v Padovo posebno žaro z oljem in tam prižgalo na grobu posebno svetilko. Kar pa bo olja več, ga bodo oddali v samostanu za obredne potrebe. Prižiganje luči se izvede vselej s posebnimi slovesnostmi, pri katerih so navzočni predstavniki Cerkve in oblasti. Olja mora biti toliko, da gori skozi eno leto, ko pride na vrsto spet naslednje večje italijansko mesto.

Vest se mu je oglasila

Ljubljana, 1. septembra.

Akademski slikar g. Gorše, kateremu je pred dnevi neznanec odnesel kipec sv. Krištofa s posebnim ponarejenim pismom, je dobil včeraj zanimivo pismo. To pismo potrjuje, da se je v neznancu, ki je kipec ukradel in prodal v sili za 150 lir, torej za zelo nizko ceno, saj je vreden 1000 lir, oglasila vest, da se je odločil povrniti škodo. Morda je to storil iz strahu, da bi ga g. Gorše in kupec ukradenega kipca, kateremu je neznanec kip naravnost vsilil, češ, da je v zadregi, spoznala in naznanila. G. Gorše je kipec že dobil nazaj, česar pa tatič ne ve, zato je poslal g. ak. kiparju naslednje pismo:

»Cenjeni g. kipar! Kipec dobite zanesljivo vrnjen in nepoškodovan v ponedeljek točno ob 10. uri dopoldne in z odškodnino. Prosim Vas prav lepo Vašega plemenitega razumevanja tega greha v stiski sedanjih dni in prosim, da mi do tega časa ne delate in sploh ne ukrenete ničesar v še večjo svojo škodo, ker bi bil pri tem prizadet še eden drugi inteligenten tovariš, ki ni ničesar kriv.

Pošteno vrnem in z odškodnino ter prosim ponižno odpuščanja in socialnega razumevanja. Velevdani Vam — (Podpis).

Pravi pomen vstopa Brazilije v vojno

Lizbona, 1. septembra s. »Daily Herald« pripominja, da je po prvem valu navdušenja, ki je v Združenih državah izbruhnilo zaradi vstopa Brazilije v vojno, začela ameriška javnost spoznavati da bi ta dogodek utegnil za zaveznike pomeniti breme, ne pa pomoč. List pravi, da ima brazilska vojska manj kakor pol milijona mož z rezervo vred in da so ti le delno izurjeni. Njeno vojno mornarico sestavlja nekaj starih bojnih ladij, en rušilec in dva rušilca, ki jih pa Anglija še ni izročila, ter nekaj torpedovk. Vzhodna obala Braziliie je dolga tako kakor vzhodna in zahodna obala Združenih držav skupaj. Letalsko ogledniško službo ob obalah bo moralo opravljati angleško letalstvo, ki pa ima že tako polne roke dela.

S Štajerskega

V Celju je bil v soboto in v nedeljo pod okriljem Štajerske domovinske zveze prvi okrožni dan. V soboto zvečer je bil po vseh celjskih trgih promenadni koncert. V nedeljo zjutraj je bila jutranja slovesnost na Starem gradu, ob pol 10. dopoldne pa na sportnem igrišču zborovanje, na katerem je govoril zvezni vodja. Zborovanje je bilo pred mestnim poglavarstvom. Popoldne so bile sportne tekme, na katerih so nastopili člani Nemške mladine in delavci tvrdke Westen. — V celjsko bolnišnico so pripeljali Leopolda Podlesnika iz Celja, ki se je po neprevidnosti zastrupil. V Dramljah je Pavla Šparčeva tako nesrečno padla, da je dobila hude notranje poškodbe. Ferdinand Gorjup iz Konjic je padel in si prebil lobanjo. Marija Hriberškova iz Mozirja se je pri neki avtomoblski nesreči nevarno potolkla po glavi. Na splavarskem pristanišču v Celju se je zgodila nenavadna nesreča. Tovorni avtomobil, na katerem je bilo več oseb, je z nesrečnim manevriranjem padel po strmini na bregu. Pri tem so se ponesrečili Marija Kokotčeva iz Brniša pri Laškem, Jožef Grebenc in Peter Kranjc iz Hrastnika, Mihael Žohar ter Herman Wohlhauser, ki so jih pripeljali v celjsko bolnišnico.

V Slovenski Bistrici je padel z motornega kolesa in dobil pri padcu hud pretres možganov 34 letni nadgozdar grofa Attemsa Hubert Požarnik. Njegovo življenje je v resni nevarnosti.

V Mariboru so justificirali 30 letnega Petra Čučka s Teznega, ki je 30. maja ubil s sekiro svojo taščo Skolastiko Krambergerjevo. Nato je zažgal še sosedovi hiši, last Ježovnika in Vračiča. Iz gorečih hiš so se ljudje komaj rešili. Usmrtili so ga po smrtni obsodbi v Mariboru.

Na Muti je umrl Vinko Hlauko, pisarniški svetnik v pokoju.

V Konjicah je umrl Viktor Unger, ki je podlegel hudim poškodbam, prizadetim pri neki nesreči.

V Mariboru je umrla 56 letna žena jetniškega paznika Terezija Severjeva.

V Dravi je utonil 17 letni nameščenec Glaserjevega podjetja Viktor Plečko Trupla še niso našli.

V Št. Jurju pri Celju sta se poročila Jože Gračner in Cecilija Gunškova. Pri Sv. Primožu je umrla 65 letna Marija Žižkova, rojena Žabkarjeva.

Z Goreniskega

V Strojni pri Prevaljah se je te dni mudil na kmetih okrožni vodja Grum. Na sestanku z njim so obravnavali razna kmetijska vprašanja.

Dva mlada Ziljana sta preplezala Grafendorsko južno steno. Bila sta to Fritz Eder in Alfred Wiegele, oba iz Ziljske doline. Povzpela sta se na 2326 m visoki vrh Grafendorfer Kogel.

Strela je ubila v okolici Wolfsberga 33 letnega nameščenca državnih železnic Ivana Tomšija iz Redinga. Zapušča ženo in otroka.

S Hrvaškega

Ob priliki madžarskega narodnega praznika se je madžarski regent zahvalil za Poglavnikove čestitke.

Budimpeštanski dnevniki prinašajo obširne članke o hrvaškem paviljonu na budimpeštanskem velesejmu. Članki so polni hvale o notranji ureditvi in lepih predmetih, ki so razstavljeni.

25. avgusta je dopolnil hrvaški vojskovodja Slavko Kvaternik 64. rojstni dan. Ob tej priliki so se v vojnem ministrstvu zbrali številni vojaški zastopniki hrvaške vojske, da mu čestitajo k rojstnemu dnevu.

Poglavnikova knjiga »Strahote zablod« je zdaj prevedena tudi na bolgarsščino. Knjigo je prevedel dr. Georgij Čipev.

Zagrebška filharmonija e dogovarja z berlinsko filharmonijo za gostovanje v Zagrebu. Berlinska filharmonija proslavlja letos 60 letnico svoje ustanovitve in bi Hrvatje radi videli, da bi prišla ta odlična koncertna družba na gostovanje v hrvaško prestolnico. Dogovori ugodno potekajo.

Na Hrvaškem je bila izdana zakonska odredba po kateri je osnova posebna »katedra za hrvaško državno pravo«.

Na Hrvaškem je bila izdana odredba po kateri ne bodo mogli gimnazijci, ki so dovršili srednjo šolo na učilišče, če ne bodo prej dovršili obvezne vojaške službe. Zakonska odredba je že stopila v veljavo.

Od 30. avgusta pa do 6. septembra si bodo mogli zagrebški meščani ogledati krstni kamen kneza Višeslava. Krstni kamen je velike zgodovinske vrednosti za hrvaško narodno zgodovino.

Knjižnica ustaške delavske mladine razpolaga zdaj s 3000 knjigami, poučne in zabavne vsebine.

Pred dnevi so člani Hlinkove mladinske organizacije, ki so bili že več kot mesec dni na Hrvaškem, priredili v zagrebškem radiju posebno oddajo. Na sporedu so bile razne pesmi in predavanja.

Lovska nesreča. 36 letni lovec Luigi Mattei je šel v okolico Brasimora na lov. Zalezoval je divjačino, pri tem pa s piščalko oponašal živali in jih vabil v bližino. Toda nenadoma je zadonel od nekod strel, ki je podrl Matteija in ga do smrti ranil. Njegovo truplo je šele čez nekaj ur odkril neki vaščan, toda lovca, povzročitelja nesreče, še niso našli. Po vsej verjetnosti je lovec slišal pisk in mislil, da se mu bliža divjačina. — Druga lovska nezgoda pa se je primerila v okolici Firenze. Neki lovec je med potjo padel. Pri tem pa se mu je nabasana puška sprožila, da so mu šibre raztrgale ramo. Mož je izkrvavel.

Gosenice in gadje – priložnosten vir dohodkov

Ljubljana, avgusta.

Kdor je v soboto prišel v park pred justično palačo, je lahko opazil mlajšega moža, ki se je vrtel okoli lip, rastočih tam v vrsti ob Miklošičevi cesti. Pazljivo je pogledoval po tleh, nato se oziral v drevesno krošnjo in ogledoval posamezne veje. Po tleh je pobiral prav velike gosenice in jih skrbno spravljal v žep. Reporter, ki ga pozna kot podjetnega in iznajdljivega moža, ga je po pozdravu pobaral, kaj počne v parku, čemu pobira gosenice. Opazil je tudi, da je bilo na prvi lipi izredno mnogo goseniške golazni, da so jih bile nekatere veje silovito polne, da so gosenice cepale na tla in se skušale zariti v zemljo. Mnoge, ki so padle na asfaltni hodnik, so bile od pešcev pohojene.

Le dober dan je trajalo zbiranje gosenic po lipah. V nedeljo so že izginile in človek ni mogel najti niti ene same. Vse so izginile in se najbrže čez noč že zarile v zemljo in zabubile. Nastopila je namreč sedaj doba, ko se gosenice bubijo.

Za gosenice vneti mož Janez, ki ume dobro kuhati žganje, je reporterju kratko pojasnil, da si človek lahko ustvari z nabiranjem gosenic priložnosten zaslužek. Sam je pobral nekaj gosenic, da jih bo doma spravil v primerno škatljico, da se zabubijo in bo drugo pomlad ugotovil, kakšen metulj se bo iz njih razvil. Gosenice na lipah so bile posebne vrste, dolge in dobro zalite, nekoliko zelenkaste, splošno rjave barve. Nato je Janez reporterju pripomnil, da je v prav mladih letih vsako leto zaslužil lepe kronce z gosenicami. Pobiral jih je povsod in je imel doma kar celo gosenjo farmo. Ko so se gosenice doma popolnoma zabubile, jih je tudi do 500 poslal nekemu institutu v Frankfurt ob Meni. Prejel je za gosenice do 50 takratnih kronic. Bil je Janez takrat dijak in je še omenil, da so mnogi njegovi znanci zaslužili tudi prilično visoke zneske.

Ko smo že pri gosenicah, naj še povemo, da so dajali mnogim ljudem prav tako gadje lepe zaslužke. Gade so nekateri gadji lovci pošiljali tudi v Frankfurt ob Meni. Po notranjskih kraških hribih in skalah so mnogi lovili modrase, ki so jih potem prodajali v Ljubljano. Lep eksemplar je bil cenjen celo na 20 kron, v mnogih primerih pa celo še več.

Pok. univ. profesor dr. Alfred Šerko je bil znan kot gadji strokovnjak, saj je svojčas na velesejmu priredil veliko razstavo svoje gadje farme. Za njo je bilo med domačini, posebno pa med inozemci veliko zanimanje. Profesor je bil v živahni korespondenci z institutom v Frankfurtu ob Meni, ki je izdeloval različne protistrupe in serume. Od instituta je nekoč prejel prošnjo, da bi mu preskrbel posebnega gada s Posavja. Na Posavju živi namreč gad, ki je zelo strupen. Institut je imel za vse gadje pike svoje protistrupe. Le proti »posavcu« je bil institut brez moči. Njegov pik je bil zelo močan in niso mogli najti za njega protistrupa. Prof. dr. Šerko je dolgo časa iskal tega posavskega gada in po dolgem iskanju se mu je posrečilo uloviti odnosno dobiti en sam eksemplar, ki ga je poslal nato v frankfurtski institut. Med modrasi so posebne vrste, ki so zelo strupeni in so se dostikrat posebno razpasli v Zadnjem kraju Cerkniškega jezera ob gozdnih robovih, kamor je podnevi sonce silno pripekalo.

(-c)

S. S. van Dyne: 24

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN **GOSPODA BENSONA**

»Stvar se razvija v tvoj prilog, to ti moram ponižno priznati. Zares sem ti hvaležen.«

»Vesel sem ugotovitve,« je smehljaje se odvrnil Vance, »da si sposoben priznati, česar noben človeški um ne bi mogel zanikati.«

Vselej, kadar je kdo od njiju začel govoriti prisrčno, je drugi odgovoril tako, da je čimbolj skril svoje zadovoljstvo. Zdelo se je, da sta hotela skriti pred drugimi spoštovanje in ugled, ki sta ga gojila drug do drugega.

»Morda slučajno kaj zanesljivega veš o Bensonovem umoru?« se je pošalil Markham. »Vsaj nekaj mi vendar povej!«

Vance se je bil vidno zamislil.

»Predvsem bi ti svetoval, da poiščeš človeka precej visoke postave, zelo hladnokrvnega, človeka, ki je vešč v rabi strelnega orožja, odličnega strelca, ki je živel v zaupnem razmerju s svojo žrtvijo. Človeka torej, ki je vedel, da bo tistega usodnega večera Benson večerjal skupaj z gospodično St. Clairovo, ali ki je to vsaj lahko domneval.«

»Zdi se mi, da razumem, kam meriš.«

Ni slabo znamenje. Naročil bom takoj Heathu, naj skuša na vsak način dognati, kako je stotnik Leacock preživel tisti večer, ko se je odigral zločin.

»Dobro,« je dejal Vance nekam nerazpoloženo in šel proti klavirju. Markham mu je sledil z neodločnim pogledom in bi bil morda tudi kaj spregovoril, če ne bi Vance že začel igrati poskočnico.

XI. POGLAVJE.

Grožnja.

Nedelja, 16. jun. popoldne.

Naslednji dan, v nedeljo, smo skupaj z Markhamom zajtrkovali v klubu, kamor smo običajno zahajali.. Vance se je dogovoril za ta sestanek, ker je hotel biti navzoč pri zasliševanju Leandra Pfyfeja, ki naj bi prišel iz Long Islanda.

Pri zajtrku Vance niti malo ni omenjal Bensonovega umora. Izogibali smo se vsi tega vprašanja, kot bi se bili dogovorili. Ko je Markham stopil v jedilnico, nam je dejal, da pričakuje Heatha.

Narednik nas je res čakal v govorilnici. Po njegovem vedenju in obrazu se je dalo sklepati, da ni bil posebno zadovoljen z dosedanjim načinom potovanja in uspehi.

»Rekel sem Vam, gospod Markham, da bo ta dogodek trd oreh... Ali se Vam je posrečilo zvedeti kaj pomembnega od gospodične St. Clairove?«

Markham je odkimal in dejal:

»Gospodična nas nič ne briga.«

Pripovedoval je nato na kratko o tem, kar se je dogajalo v Bensonovi hiši popoldne prejšnjega dne.

»Torej dobro, če ste vi zadovoljni,« je pripomnil Heath, »je tudi meni prav. A kaj mislite o tistem stotniku Leacocku?«

»Vprav to je ono, zaradi česar sem Vas poklical, je odgovoril Markham. »Nimamo nobenega neposrednega dokaza, toda številne okoliščine zbujajo sum nanj, ker ga spravljajo v zvezo z zločinom. Zdi se, da njegova postava odgovarja morilčevi in ne smemo pozabiti na dejstvo, da je bil Benson ustreljen po vsej verjetnosti s prav takšnim samokresom, kakršnega ima Leacock. On je njen zaročenec in pozornost, ki jo je tistemu dekletu izkazoval Benson, bi utegnila biti povod za zločin.

»Toda težava je v tem,« je nadaljeval Markham, »da mi je Phelps, ki je imel nalogo zbrati podatke, poročal, da se je tisti večer stotnik vrnil domov že ob osmih in ni šel potem več ven. Razume se, da bi se bili lahko motili in pravkar sem Vam hotel reči, naj bi kdo od Vaših policistov vzel znova stvar temeljito v roke. Phelps je dobil podatke od strežnika, ki je služil v hiši. Dobro bi ga bilo ponovno zaslišati. Če bi se nam posrečilo ugotoviti, da Leacocka tisto noč ob pol ene res ni bilo doma, bi lahko rekli, da imamo konec zamotane štrene že v rokah.«

»Jaz sam bom vzel stvar v roke,« je dejal Heath. »Šel bom tja danes zvečer in če, dečko kaj ve, bodite prepričani, da bo prav kmalu vse pojasnjeno.«

V tem trenutku je nek strežnik prišel naznanit upravniku prihod gospoda Pfyfeja.

Leander Pfyfe je bil od sile eleganten človek na dolgih, suhih nogah, ki so nosile kratek, neokreten trup. Njegovi redki svetli lasje so bili nazaj počesani, kodrasti brki pa so štrleli naprej.

Markhamu se je Pfyfe kar nekam hlapčevsko priklonil, nas pa je pozdraval pokroviteljsko.

Ko se je vsedel, si je očistil naočnik, si ga nataknil in nas žalostno pogledal.

»Kakšna nesreča!« je vzdihnil.

»Slišal sem, da sta bila vidva z Bensonom prijatelja,« je začel Markham. »Žal mi je, da sem Vas nedlegoval in Vas vznemiril ter se Vam zahvaljujem, da ste prišli.«

Pfyfe je naredil ponižen gib z roko, ki se v tem trenutku ni zdela ravno preveč negovana in pogledal Markhama, kakor da bi hotel reči: »Kaj lahko storim za Vas?«

»Major Anthony Benson mi je poveval,« je nadaljeval Markham, »da ste bili z njegovim bratom v zelo zaupnih odnošajih. Ali bi nam lahko povedali o njegovih osebnih zadevah, ali pa o njegovih razmerjih kaj takšnega, kar bi nam lahko služilo pri naši preiskavi?«

Pfyfe je pobito pogledal v tla in dejal:

»Seveda, z Alvinom sva si bila res dobra prijatelja. Ne morete si misliti, kako me je potrla njegova žalostna smrt. En dan prej sem odpotoval v Catskills Povabil sem bil ubogega Alvina, naj gre z menoj. Bil pa je preveč zaposlen in mojega vabila ni sprejel.

Pfyfe je zmajal z glavo, kakor da bi hotel izraziti svojo globoko žalost nad nerazumljivo igro usode, ter je pripomnil:

»Koliko bolje bi bilo, če bi bil šel z menoj!«

»Zelo naglo ste se vrnili,« je pripomnil Markham.

»Da, moral sem se skoraj takoj vrniti, ker se mi je avtomobil med potjo hudo pokvaril.«

»Katero pot ste ubrali?» se je pozanimal Heath.

Pfyfe si je popravil naočnik in pogledal narednika malomarno.

»Svetujem Vam, gospod Sneed...«

»Heath,« ga je popravil Heath.

»Da, da... Heath... svetujem Vam, gospod Heath, da se obrnete, če želite imeti potopis vožnje z avtomobilom v Catskills na Društvo avtomobilistov in zaprosite za cestni zemljevid. Moj potopis morda ne bi bil po Vašem okusu,« pri teh besedah se je obrnil k upravniku, kakor da bi hotel reči, da bi rajši govoril s človekom svoje stopnje.

»Povejte mi,« je vprašal Markham, »ali je imel gospod Benson kakšnega sovražnika?»

Videti je bilo, da se je Pfyfe zamislil.

»Mislim, da nobenega takšnega, ki bi bil zmožen, da ga umori.«

»Sovražnikov torej ni imel. Veste še kaj drugega?«

Zaradi polhovega kožuha in dediščine

Ljubljana, 1. septembra.

Polšje kožice, v prvi vrsti starih polhov, so bile zelo iskane prva leta po svetovni vojni, ko še ni bil krzni trg tako dobro založen z najrazličnejšim krznom. Pozneje so polšje kožice v ceni silno padle. Sprva je bila lepa in dobro strojena polšja kožica celo po 20 kron, pozneje pa jo je polhar mogel spraviti v denar po zelo nizki ceni, saj so zadnja leta krznarji navadno plačevali polšje kožice po 0.50 bivše dinarske valute.

Letos polharji zatrjujejo, da so se polhi po notranjskih in dolenjskih bukovih gozdovih močno zredili, ker imajo obilo žira za prehrano. Računajo tudi, da bodo postale polšje kožice mnogo dražje in da bo cena odgovarjala ceni v prvih povojnih letih, ko je kak polhar prejel za nje tudi do 20.000 K in še več.

Ni čudno, da skuša neka gospa prav z ozirom na sedanji položaj zvišati vrednost svojega polšjega kožuha, ki ima za seboj izredno čedno storijo. Dama Mara je nekemu ljubljanskemu krznarju in njegovemu pomočniku izročila svoj polšji kožuh z zaupno prošnjo, da bi ga ji prodala. Krznarska strokovnjaka sta ji baje obljubila, da ji ga bosta prodala za 3000 lir, ko je bil kupljen za približno toliko bivših dinarčkov. Kožuh je bil prodan, toda krznar in pomočnik sta ji zatrjevala, da sta zanj prejela le 1600 lir. Ker se je gospa Mara čutila prikrajšano in oškodovano in ker je bila prepričana, da sta ji kožuh dražje prodala, je oba ovadila državnemu tožilstvu zaradi prestopka prevare. In pred okrožnim sodiščem se je začel razpletati proces, ki se vleče kakor morska kača. O tem kožuhu so bile pred kazenskim sodnikom že 3 razprave, pa še ni prišlo do sodbe.

Zanimiva je tudi pravda zaradi neke dediščine. Pri podjetju »Indus« je bil zaposlen Ivan Avgustinčič, varčen in trezen delavec, ki je imel nekaj prihrankov. Izbral si je dekle, s katerim se je nameraval poročiti. Svoji Pavli je zaupal denar in ji je izročil nad 1400 lir. Nameravala sta se poročiti. Toda nesreča nikdar ne počiva. Letos 17. marca se je Avgustinčič smrtno ponesrečil v tovarni. Njegov brat je bil dedič in je tudi vse oskrbel za pogreb. Sedaj je brat Lojze zahteval od nekdanje zaročenke Pavle, da vrne denar. Ta je to odklonila in zatrjevala, da ji je res dal pokojnik shraniti nekaj denarja, toda ga je pozneje porabil, ko mu je izdajala denar za razne potrebščine. Zaradi pomanjkanja točnejših dokazov je bila Pavla pred sodiščem, ko je bila obtožena prestopka poneverbe, oproščena. (-c.)

Pripravljalne tridnevnice pred prvim petkom

Danes se pričnó v vseh cerkvah pripravljalne tridnevnice za prvi petek v septembru.

Hitimo se pripravljati v čim večjem številu na obhajanje zadnjega petka v pobožnosti deveterih prvih petkov. Obenem pa naj nam bo v vzpodbudo, da bomo začeli v oktobru z novo pobožnostjo deveterih prvih petkov!

V stolnici bo pri tridnevnicah govoril prevzvišeni g. škof dr. Gregorij Rožman. Pričetek ob 19.

Po knjigah spoznavamo -

JALEN PLESTENJAK
KRIVEC KUNSTELJ
BELIČIČ SALI
TOMAŽIČ LEVSTIK
TRDINA itd.
DANTE FOGAZZARO
NICODEMI MILANESI
PERRI itd.
KNITTEL FEDERER
HANDEL-MAZZETTI
G. LE FORT
PUŠKIN GOGOLJ
LJESKOV
LAGERLÖF ZAGORČIKOV
SENOA SEKULIČ
NEMCOVA BAAR
JACK LONDON
CURWOOD GREY
TIMMERMANS BORDEAUX
GIONO

Literatura 15 narodov

bo zastopana

v II. letniku „Slovenčeve knjižnice"

Za to lepo družinsko zbirko knjig so izbrane

najboljše napete povesti in romani

iz vseh plasti ljudskega življenja.

Nekaj programa II. letnika »Slovenčeve knjižnice«:

Jalen: Bobri, I. del »Sam«, Izvirna povest.
Perri: Neznani učenec. Roman iz Kristusovih časov.
Kallas: Maščevanje svete reke. - Povest velike finske pisateljice.
Ljeskov: Začarani romar. - Roman slavnega ruskega klasika.
Veselja dom, I. zvezek Igre, zabave in čarovnije v družini.
Haggard: Roža sveta. Roman iz kriţarskih vojsk.
Vovk: Naš Buček. Življenje vaškega poredneža. Izvirno.
Hey: Pota in zapreke. Ljubezenski roman mladega iznajditelja.
Fogazzaro: Pesnikova skrivnost. — Najlepše delo italijan. klasika.
Blackmoore: Lorna Doon. - Povest ljubezni in sovraštva.
Jalen: Bobri, II. del »Rod«.
Zagorčinov: Ljubezen kraljične Sofije, Roman iz bolgar. zgodovine.
Lagerlöf: Dekle z Močevja - Zaklad gospoda Arneja - Ptička.
Mallot: Brez doma, Svetovna mladinska povest.
Radzviezowna: Devajtis.
Jesenski: Demokrati. — Slovaški humoristično roman.
Nicodemi: Postružka. — Svetovno znana povest italijan. pisatelja.
Tomažič: Pohorske pravljice.

Za nagrado naročnikom II. letnika:
Levstik: Martin Krpan. Z ilustracijami L. Perka. Nad 70 celostranskih ilustracij.
Wren: Trije bratje. Roman poguma in požrtvovalnosti.

Pridržujemo si pravico, menjati vrstni red knjig in radi event. zaprek nadomestiti kako knjigo z drugo.

Vsaka knjiga le 6 Lir. V polplatno vezane knjige so za naročnike po 13 Lir, v celo platno pa po 20 Lir.

Vsak naročnik bo dobil dve lepi knjigi za nagrado, kakor tudi »Slovenčev koledar« po ugodnostni ceni.

Dosedanji naročniki, obnovite naročnino na »Slovenčevo knjižnico« še ta mesec, da bomo mogli določiti naklado posameznim knjigam.

- samega sebe in druge!

Predpisi o pridelku in razdelitvi krompirja in suhega fižola

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino,

na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na svoji naredbi z dne 11. septembra 1941-XIX št. 99 in 11. maja 1942-XX št. 88 in smatrajoč za potrebno, da se izdajo predpisi o pridelku in razdelitvi krompirja in suhega fižola,

o d r e j a :

Člen 1. Ves pridelek krompirja in suhega fižola te letine morajo prijaviti pridelovalci Pokrajinskemu zavodu v desetih dneh po spravilu. Prijave, katere je izpolniti na posebnih obrazcih, ki se dobijo pri občinskih uradih, se morajo vložiti pri občini, kjer je kmetijsko gospodarstvo. Kmetijska gospodarstva, poslujoča v več občinah, morajo v vsaki občini prijaviti svoj tamkajšnji pridelek.

Prijave, ki jih vložijo pridelovalci, morajo pošiljati občine tedensko Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu.

Člen 2. Ves prijavljeni pridelek je pod zaporo na razpolago Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu. Pridelovalec sme zadržati za potrebe družine, za seme in za živinorejsko porabo naslednje najvišje količine, katere pa je treba tudi všteti v prijavo iz prednjega člena:

1. Neposredni pridelovalec za sebe in za vsakega člana družine, ki se pri njem vzdržuje: 120 kilogramov krompirja in 10 kg fižola;

2. posredni pridelovalec za sebe in za vsakega člana družine, ki se pri njem vzdržuje: 80 kg krompirja in 8 kg fižola;

3. za vsak hektar zemlje, ki se posadi: s krompirjem 20 stotov, s fižolom 150 kg;

4. za vsako svinjče, določeno za pitanje: 1 stot krompirja, če prideluje koruzo, ali 2 stota, če ne prideluje koruze.

Člen 3. Pridelek pod zaporo po členu 2. te naredbe odkupuje, zbira in razdeljuje Pokrajinski prehranjevalni zavod, pri čemer pritegne po potrebi v pomoč za to pooblaščene ustanove ali tvrdke.

Člen 4. Prepovedan je prevoz kakršne koli količine krompirja ali fižola, če ga ne spremlja posebna prevoznica, ki jo izda Pokrajinski prehranjevalni zavod.

Člen 5. Če se obdeluje zemljišče naspol ali kolonsko, so solidarno zavezani glede prijave in oddaje tako lastnik kakor spolovinar ali kolon.

Člen 6. Nekvarno višji kazni, če bi bilo dejanje huje kaznivo, se kaznujejo kršitelji določb te naredbe in naredb, ki jih izda v izvrševanju njemu podeljenih pooblastil Pokrajinski prehranjevalni zavod, samo v denarju do 5000 lir ali pa po teži dejanja tudi združeno z zaporom do dveh mesecev. Vselej pa se odredi zaplemba blaga. Kazni izrekajo upravna oblastva prve stopnje, v ljubljanski občini pa Kr. kvestura po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8.

Člen 7. Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 29. avgusta 1942-XX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Športni drobiž

Preteklo nedeljo so bile v Modeni velike ženske plavalne tekme za italijansko državno prvenstvo. Med številnimi podrobnimi izidi, o katerih bomo morda še kaj poročali bi omenili nastop Ljubljančanke Finčeve, ki je zdaj članica društva Venchi Unica iz Torina. Finčeva je plavala na progi 100 m prosto in je dosegla prav dober čas 1:08. Na enaki progi, samo da je plavala hrbtno pa je zmagala Bertuzzijeva s časom 1:25. V štafeti 4×100 m pa so zasedle Fiumanke prvo mesto s časom 5:22,8.

Zagrebški nogometni klub Hašk je znova dobil dvoje laskavih povabil bukareštanskih klubov, naj pride gostovat v romunsko prestolnico. Čeprav se ni Hašk pririnil do končne borbe za ponosni naslov državnega nogometnega prvaka, vendar je Haškova igra tudi izven meja hrvaške države zelo cenjena in jo ljudje radi gledajo. Po kratkem času je to že tretje vabilo zagrebškim akademikom. Menda bodo odšli na gostovanje, saj so jim bili dani zelo ugodni pogoji.

Rokometno moštvo zagrebškega Gradjanskega bo gostovalo 27. septembra v Celju, kjer bo nastopilo proti Vestnovemu moštvu. Da je Vestnovo rokometno moštvo dobro, priča tudi nedavni rezultat, ko ga je graški GAK komaj premagal z 18:11. 19. in 20. t. m. bodo Gradčani spet gostovali na celjskem igrišču.

Zagrebški rokometaši bodo z dvema igrama gostovali tudi v Gradcu. Nastopili bodo proti najboljšim graškim rokometašem.

Ewaksovo (Dunaj) waterpolsko moštvo je nedavno nastopilo proti nemškemu državnemu prvaku v tej sportni panogi in je tekmo izgubilo le z golom razlike. Za Ewaks je to nadvse časten uspeh. Rezultat 7:6.

Že v soboto so se začele v Zagrebu velike lahkoatletske tekme ustaške mladine. Spored je trajal tudi v nedeljo. Na tekmovanje so prišle skoraj vse hrvaške župe in se je na tekališčih zbralo izredno veliko mladih tekmovalcev. Nekateri doseženi rezultati so prav dobri, najboljši je pa vsekakor čas na 200 m, ki ga je dosegel Urbič. Omenjeno progo je pretekel v času 23:2, kar predstavlja nov hrvaški rekord. Pri končni oceni je ustaška mladina Zagreb I. zasedla prvo mesto in si je nabrala 105 točk, 2. Zagreb II 76 točk, 3. Barania 74 točk. Po vrstnem redu sledé potem še ostale župe.

Zatemnitev od 21 do 5.30

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naredbo, po kateri traja od 1. septembra dalje do nove uredbe zatemnitev od 9 zvečer do 5.30 zjutraj.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek 1. septembra: Egidij, opat.
Sreda, 2. septembra: Štefan, kr.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec, ded., Cesta 29. oktobra 31.

Sv. maša zadušnica za Ivanko Novak-Škrabčevo, učiteljico iz Sodražice, bo v četrtek 3. sept. ob 7. zjutraj v stolnici.

Seznami o davčnih osnovah preparatorjev, izdelovalcev drož, glasbilarjev, pralnic, bandažistov, milarn, topilnic loja, izdelovalcev predmetov iz roževine, gumbarjev, kemičnih čistilcev, kemikov, knjigovezov, kartonaž, izdelovalcev kipov, štukaterjev, vulkanizerjev, pasarjev, glavanizerjev, pilarjev, nožarjev, urarjev, pečatarjev, graverjev in zlatarjev bodo razgrnjeni do 17. septembra, seznami davčnih osnov brivcev do 18. septembra, seznami davčnih osnov mesarjev do 20. septembra, seznami davčnih osnov pekov, izdelovalcev testenin in dimnikarjev do 21. septembra, a seznami o davčnih osnovah čevljarjev bodo med uradnimi urami razgrnjeni do 22. septembra v vratarjevi sobi na magistratu.

Na šoli Glasbene Matice ljubljanske se poučujejo poleg solopetja, klavirja, violine in čela vsi orkestrski instrumenti, dalje teoretični predmeti, mladinski in šolski zbor ter deklamacija. Vpisovanje se je začelo danes in bo trajalo do petka, 4. septembra vsak dan od 9 do 12 in od 15 do 17. Vsa pojasnila daje pisarna Glasbene Matice v Vegovi ulici.

Izpiti na I. ženski realni gimnaziji v Ljubljani bodo v 2. polovici septembra, in sicer: 1. **razredni** za vse razrede (tudi za zamudnice IV. razredov) dne 16. septembra: 2. **popravni** za razrede I.—III. in V.—VII. ter **razredni popravni** za IV. razrede od 17.—20. sept.; 3. **pismeni nižji (odnosno višji) tečajni izpit** (tudi popravni pismeni) v dneh 20. do 22. sept.; 4. **ustni nižji** (odnosno višji) **tečajni izpit** (tudi popravni ustni) v dneh 21.—23. sept.; 5. **vpisovanje** za **sprejemni izpit** za I. razred 23. in 24. sept.; 6. **sprejemni izpit** (tudi za privatne učenke) iz učne snovi IV. razreda ljudske šole 25. in 26. sept. Podroben razpored bo te dni objavljen na razglasni deski v Lichtenthurnovem zavodu, kjer bodo tudi izpiti. Starši in učenke se opozarjajo, da ne zamudijo lepe prilike, ki jim jo nudi višja šolska oblast, in se pravočasno (pred izpiti!) pobrigajo za izpite, tudi za take (IV. in VIII. razreda), ki so po prejšnjih določilih že davno zapadli ali bili opravljeni s slabo oceno, da jih sedaj opravijo in tako leto rešijo. Tudi za morebitne prepustnice preko meje je treba pravočasno poskrbeti. Vsa pojasnila daje vsak dan ravnateljstvo v pisarni (Lichtenthurnov zavod) od 10.—12. — Ravnateljstvo.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani obvešč starše tistih učencev, ki nameravajo delati sprejemni izpit za I. razred, da vlože prošnje za sprejemni izpit najkasneje do 7. septembra. Prošnje naj bodo opremljene z izpričevalom četrtega razreda ljudske šole in z rojstnim listom.

Do istega dne naj vlože prošnje tudi učenci, ki bodo delali popravni izpit, razredni, privatni in nižji ter višji tečajni izpit.

Ljubljansko gledališče

Sreda, 2. septembra. Ob 17.30 »Človek, ki je videl smrt«. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol.
Sobota, 5. septembra. Ob 17.30 »Zaljubljena žena«. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol.

V. HEISER 87

Zdravnik gre ⚕ križem svet

To pa seveda ne pojasnjuje ljudožrstva vzdolž obale, kjer je bilo obilo rib. Davno preden smo odkrili vitamine, so otočani že poznali veljavo ribjih jeter.

V starih časih je imel poglavar navado, da si je vsako jutro zarana dal pripeljati jetnike ter jih pregledal, da bi videl, katerega izmed njih bodo ta ali oni dan imeli za obed on in njegovi vojščaki. Uživanje človeškega mesa je bilo v vzezi s pravim obredom: srce so jedli, da bi bili bolj pogumni; jetra, da bi bili modrejši; spolovila pa, da bi si pridobili več moškosti. Edina možnost za jetnika, da je ubežal nevarnosti, da ga bodo spekli, je bila v tem, če je tik pred obredom kihnil; s tem je namreč dokazal, da mu primanjkuje moč. Sleherni ljudožerec pa, ki je količkaj dal na svojo čast, ni hotel jesti mesa slabotnega moža. »Pojdi! Darujem ti življenje!« je poglavar dejal z zaničevanjem, jetnik pa je ponižno odgovoril »Moli!« A zaradi svoje strahopetnosti poslej vse dni življenja ni smel več občevati s svojimi vrstniki.

Sodijo, da je navada uživanja človeškega mesa danes izginila z Južnega morja. Vendar pa tu in tam v Papuaziji in nedvomno tudi v drugih krajih le še izginjajo nekateri deški iz nasadov; tisti, ki so jim krajevne navade dobro znane, so skoraj prepričani, da so jih domačini snedli.

Zadnje uradno potrdilo o pojedini ljudožrcev poznajo iz leta 1867. Misijonarja Bakerja je navdajala nenavadno goreča želja po mučeništvu ter se je v spremstvu tovariša odpravil v nevarno notranjost, čeprav so mu poznavalci fidžijanskih razmer pot odsvetovali. Na sebi je imel samo usnjene škornje, da bi se zavaroval pred nevarnostmi v pragozdu. Neki poglavar ob obali je misijonarja hudo sovražil in ga hotel spraviti s sveta, a zaradi angleškega nadzorstva si ni upal ravnati po navadah svojih prednikov. Zatekel pa se je k stari šegi »tabua«, po kateri je moral prejemnik kitovega zoba izpolniti sleherno zahtevo, ki mu jo je stavil darovalec. Prebrisani poglavar je dal Bakerju za spremstvo tekača, ki je v vsaki vasi, kjer se je skupina ustavila, »tabuo« ponudil krajevnemu poglavarju. A vselej kadar je tekač svoje darilo ponujal, ga je krajevni poglavar vljudno pa odločno odklonil, ker je pač videl v njegovi družbi Bakerja. Vsak krajevni poglavar je namreč lahko uganil, kakšno zahtevo je imel prvi poglavar, a je imel spoštljiv strah pred angleško kaznijo.

Nazadnje pa se je prebrisani tekač ločil od Bakerja ter stekel naprej in »tabuo« ponudil nekemu, nič hudega slutečemu poglavarju, ki ga je rad sprejel. Toda njegova hvaležnost je brž splahnela, ko je zagledal malo pozneje Bakerja.

»Zdaj vem, kaj bi rad, da bi ti storil!« je poglavar žalostno dejal tekaču. »Nikdar ne bi sprejel tvojega tabua, da sem bil poprej obveščen.«

Domačinski čut dolžnosti in časti pa ga je prisilil, da je sprejel zahtevo. Misijonarja Bakerja so s škornji vred vrgli v ognjeno jamo. Po tamošnji šegi so nato najboljše mesne dele razdelili okoliškim vasem. Zgodba ki je potem krožila od ust do ust, pravi, da je neki poglavar prejel celo pečeno nogo, ki je bil njegov priljubljeni kos, a je še tičala v čisto ožganem škornju. Ko se je je lotil, je drugim jedcem dejal: »Ali se vam ne zdi, da imajo ti misijonarji nekam trdo kožo?«

RIBJE ZGODBE

Lepoto tropskih noči, ko mesec obsvetljuje vodovja, so pesniki vseh časov in vseh dežela že neštetokrat opevali. Navsezadnje pa pesnik ne more drugega, ko da nam posreduje svoje občutke. Znanstvenik pa odkrije tudi razlog tega čarobnega učinka, ki ima zanj prav tak čudovit mik. Kadar z vesel njegovega čolna kanejo srebrne in zlate kaplje v valove, ki žarijo kakor razgreta kovina, ve, da ta čudovit pojav povzročajo neka drobna živa telesca ob času razmnožitve.

Marsikako noč sem bil na barki in s krna opazoval svetlikanje rib, ki so frčale levo in desno kakor svetleče se puščice. Če smo pluli malo hitreje, se je okrog nas razširjala pisana rdečezelena ali belosinja svetloba, ki je bila tako močna, da si nad vodo prav lahko prebiral časopis. Neki Japonec je odkril, da ta drobna telesca ohranijo svojo svetlobo še potem, ko so bila posušena. Nekoč sem videl profesorja kemije, ki si jih je namazal po obrazu :ko se potem ugasnili luč, se mu je obraz svetil v pisanem žaru, kakor da bi bil kaka prikazen.

Naletel sem še na druge naravne svetiljke za branje. Neko temno noč sem se vozil po reki Butuan na Mindanau ter nenadoma zagledal pred seboj tako močno svetiljko, da sem se nehote vprašal, kakšen potnik se je mogel odločiti za to, da bo tam taboril. Toda ko je čoln zavozil okrog kolena reke, sem videl drevo, docela obsvetljeno po oblakih velikih kresnic, ki je njihova svetloba žarela in tu pa tam utrnila.

Filipinske leteče ribe, ki se zdijo da so večje, kakor po drugih morjih, so neskončno zanimive. Ure in ure smo presloneli ob krovnih ograjah ter opazovali leteče ribe, kako so se s svojimi tankimi svilenimi krili pognale iz vode, da so valovi vzkipeli, ter nato spet izginjale v globino. Moja kabina je ležala nekoliko nad ravnino morske gladine in električna svetiljka, ob kateri sem prebiral liste, je metala snop svetlobe na valove. Večkrat so ti mrzli in sluzasti prebivalci globin prišli k meni na obisk ter kot krogle popadali na mojo posteljo; ker sem bil zatopljen v branje, sem se zaradi tega pogosto prestrašil, maščeval pa sem se s tem, da sem jih spravil v košarico: naslednje jutro sem z veseljem zaužil izboren ribji zajtrk.

V začetku mojega bivanja na Filipinih je bil generalni guverner Forbes navdušen ribič in on me je naučil, kako je treba ribe loviti. Tedaj še niso poznali trnkov s svetlečo se izboklo ploščico (trolling spoons) in čeprav sva marljivo ter spretno lovila, sva malo ujela. Pozneje pa si je Forbes priskrbel nov trnek, nato pa smo si ga kupili vsi drugi ljubitelji ribjega lova. Takoj smo privabili najlepše ribe: strašno napadalnega »pompana«, ki v teh morjih tehta do štirideset kil; španško lokardo, »barracudo« in »lapu lapu«, sinjo ribo z rdečimi pikami ali svetlordečo s sinjimi pikami. Guverner Forbes, ki je bil pri zabavi prav tako marljiv kakor v pisarni, je imel krasen čoln s sploščenim strmom, da je lahko trnek vrtel po mili volji.

Namen, načrti in uspeh angleškega izkrcanja pri Dieppu

Zaključno nemško uradno poročilo, sestavljeno po lastnih ugotovitvah, po zajetih angleških zapovedih in po izpovedih ujetnikov

Nemško vrhovno poveljsvo je po angleškem poskusu za izkrcanje pri Dieppu dne 19. avgusta 1942 izdalo daljše uradno vojno poročilo, v katerem pravi med drugim:

Iz poročil, ki jih je nemški glavni stan dobil od poveljništev vojske, vojne mornarice in letalstva, iz zapovedi, ki so jih našli pri ujetnikih ter iz njihovih izpovedi je razvidna zdaj popolna slika silovitega poraza, ki so ga doživeli Angleži pri poskusu, da bi pri Dieppu ustvarili drugo bojišče. Nasprotnikovi nameni so se razodeli iz uspehov, ki so jih dosegla nemška raziskavanja in pa iz zapovedi za ta angleški nastop, ki je prišla v roke Nemcem in ki jo sestavlja nič manj kakor 121 s strojem na drobno pisanih strani.

Te listine dokazujejo, da Angleži niso imeli namena uničevati raznih ciljev in sicer vsaka panoga izkrcevalnih oddelkov svoje, temveč da je že prvi angleški val imel nalogo, da zasede mesto in luko Dieppe ter ustvari tam globoko mostišče. O tem priča dejstvo, da leži kraj Arques-la-Battaille 7 km od obrežja, pa je vendar bil cilj napada. Pomembnost tega mostišča dokazujejo naslednje ugotovitve:

Dieppe — najbližje pristanišče za Pariz

Dieppe je pristanišče, ki je najbližje francoski prestolnici. Tamošnje pristaniške naprave omogočajo izkrcavanje oklepnih voz ter težkega vojnega blaga in torej tudi izkrcanje novih napadalnih valov. Z mostiščem v Dieppu bi Angleži lahko zlomili obrežno obrambo med rekama Somme in Seine ter se polastili drugih važnih in koristnih luk, od koder bi zasedli Abbeville in Le Havre.

Da bi dosegli te cilje so zapovedali, naj se v prvem napadalnem valu izkrca druga kanadska divizija in sicer na črti, dolgi kakih 25 km ter v šestih različnih krajih. Te čete so sestavljali izbrani, zelo hrabri vojaki, ki so jih urili dolge mesece za izkrcevalne boje. V njih so bili največ Kanadčani, ne Angleži. Za tem prvim valom je šlo veliko število drugih izkrcevalnih ladij, razporejenih po širokem morju med Dieppom ter Portsmouthom. Poleg izkrcevalnih ladjic so bile tam tudi prevozne ladje, ki so jih spremljale lahke vojne ladje različnih vrst tja do križark. Bila je tam tudi rezerva šestih velikih prevoznih ladij, polnih oklepnih voz in še tri trgovske ladje. Še bolj na odprtem morju je bila nova skupina edinic, nedvomno jedro nasprotnikovih izkrcevalnih čet. V njem je bilo 25 prevoznih ladij, polnih čet. V letalstvu je nasprotnik razpolagal z nad 100 vojnimi letali, med njimi je bil znaten oddelek štirimotornikov, ter z najmanj 1000 lovskimi letali, ki so jih uporabili zlasti za napad na nemško obrežno obrambo.

Ta obsežni razpored velikih zavezniških sil jasno dokazuje, da je izkrcanje imelo dosti obsežnejši cilj kakor pa so dopovedovali poznejši uradni in poluradni razglasi, ki naj bi zavajali javno mnenje. To resnico dokazuje tudi izjava predsednika ameriške senatne komisije za vojaške zadeve, ki je po poročilu agecije United Press že 20. avgusta izrekel upanje, da bodo ti nastopi privedli do ustvaritve drugega bojišča. Izkrcani oddelki bi za tak cilj zadostovali, saj je ozemlje, na katerem so nastopi potekali bilo posebno pripravno.

Zanimivosti iz angleške zapovedi za ta napad

Zapovedi, ki so jih dobili pri Angležih, prinašajo tudi zelo važna razodetja z drugega področja. Da ne bi te zapovedi prišle v roko Nemcem, so jih izročili samo dvema brigadnima poveljstvoma. Toda, ker so nemški oddelki eno brigadno poveljstvo zajeli, so jim prišle v roko tudi te listine.

Prvi angleški cilj je bil uničenje osamljenih obrežnih baterij, ki obvladujejo obalo, nato pa naj bi se ob podpori topništva s številnih bojnih ladij izkrcale čete, zasedle mesto in luko. Ropanje je v vseh oblikah bilo strogo prepovedano. Razlog za to prepoved je dejstvo, da so nemške zasedbene čete vedno vzdrževale kar se da visoko raven osebnega poštenja in da bi prebivalstvo izkrcane čete presojalo v primeri z nemškimi četami. Orožniški častnik s primernim oddelkom je imel posebe nalogo, da nadzira izvajanje teh prepovedi. Tudi to dokazuje, da so Angleži nameravali dolgo ostati na celini.

Vsekakor so domnevali, da bi francosko prebivalstvo utegnilo zahtevati od izkrcanih čet, naj ga prepelje v Anglijo. V ta namen so poslali posebno skupino, ki so jo sestavljali neki francoski častnik ter šest podčastnikov. Toda ti so imeli zapoved, da smejo prepeljavati samo Francoze, ki so sposobni nositi orožje in še to le tedaj, če bi se obvezali, da bodo stopili v de Gaullove oddelke. Morali so tudi dovoliti ribičem, ki so imeli ladje, da lahko plovejo v Anglijo pod varstvom vojnih ladij.

Določila glede ujetnikov in umika

Številne druge zapovedi in določila so bila dane o tem, kako naj ravnajo z vojnimi ujetniki. Predvsem je bilo treba po možnosti zvezati roke, da ne bi mogli uničiti svojih listin. Na nekem kraju ob obali, ki je bil točno določen, naj bi uredili taborišče za vojne ujetnike. Natančno so bile označene tudi čete, ki naj bi varovale nemške vojne ujetnike in dana so bila točna navodila za prevoz teh ujetnikov v Anglijo.

Navodila za te nastope vsebujejo tudi vse podrobnosti glede ukrepov, ki bi jih bilo treba izdati, če bi nastop spodletel in bi prišla zapoved za umik. Poveljniki letalskih in pomorskih sil bi morali v tem primeru takoj dati potrebne zapovedi. Določeno je bilo, da naj v tem primeru vzamejo na krov vse vojake ter tudi nemške ujetnike, ki bi jih zajeli. Spet naj bi vkrcali tudi vse vojno blago, zlasti oklepna vozila. Določeno je bilo tudi, da bi odpeljali padle vojake. Ta umik, preučen do najmanjših podrobnosti glede časa in kraja, obsega trideset strani ter trinajst načrtov.

Kako pa so dogodki v resnici potekali je v velikih obrisih znano iz uradnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva. Še preden so angleško izkrcevalno brodovje odkrili z obale, so o njem že sporočile edinice pomorske obrambe s širokega morja. Po kratkem boju med veliko močnejšimi angleškimi pomorskimi in nemškimi silami, so te potopile eno angleško topničarko, večkrat zadele angleške ladje, a so potem morale prenehati z bojem zaradi nasprotnikove premoči. Toda s tem se je posrečilo postaviti prvo oviro za izvedbo sovražnikovega načrta.

Angleški prodor — na eni sami točki

Pri velikem številu naprav za nemško obrežno obrambo, ki so jih Angleži mislili uničiti, se jim je posrečilo to samo na eni točki, ker so postavili v boj močnejše sile in so trenutno vdrli v prostore neke nemške baterije. Obramba drugih naprav se je izkazala za dosti močnejšo od angleškega napada. Krajevne rezerve vrhovnega poveljstva so zadostovale, da so uničili ali pognali na morje nasprotnika, ker se mu je trenutno posrečilo stopiti na kopno. Izkrcani oklepni vozovi so bili vsi uničeni in leže hromi na obali, ne da bi se jim bilo posrečilo priti vsaj na cesto, ki drži od obale v notranjost. Rezerve, ki jih je vrhovno poveljstvo spravilo na noge in jih v kar se da kratkem času organiziralo, so prišle na bojni predel v določenem času, pa niso imele več prilike, da bi posegle v boj. Hrabrim vojakom iz obrežne obrambe je bilo med tem uspelo z lastnimi silami pregnati nasprotnika. V prvih popoldanskih urah je krajevno poveljstvo na tem odseku že lahko sporočilo: »Divizija X je z letalstvom in protiletalsko obrambo držala ali pa spet zavzela svoje področje. Nobenega angleškega vojaka ni več na celini.« Ob 15.50 je admiral, ki poveljuje obrežni obrambi Francije sporočil: »Luka v Dieppu ter zapore pred luko so nedotaknjene. Nobeni sovražnikovi ladji se ni posrečilo pripluti v luko.«

Nemško letalstvo je vzgledno podpiralo obrambne nastope vojske ter nepretrgano nadzorovalo morje tja do angleške obale, prinašajoč uničenje med nasprotnikove letalske sile in nasprotnikove ladje.

Tako je potekel poskus angleškega izkrcanja po poročilih nemške vojske. Nasprotnik je potrdil, da se je bitka tako razvijala, z nekaj radijskimi brzojavkami, ki so jih ujeli in ki jih ni treba nič razlagati. Iz teh radijskih brzojavk, ki so deloma zahtevale živejše pošiljanje pomoči in ojačenja za izkrcano skupino, da bi se napad nadaljeval, je razvidno:

S tem, da so postavili v boj po številu omejene čete in torej niso veliko tvegali, so Angleži mislili ustvariti mostišče na celini ter zavzeti uporabno pristanišče. Če bi se bil ta načrt posrečil, bi se angleško poveljstvo ne bilo obotavljalo izkrcati druge čete, ki jih je imelo v rezervi in ustvariti drugo bojišče v Franciji. Ker so pa domnevali, da bi ta načrt lahko spodletel, so pripravili tudi umik. Z vojaško propagandnega stališča pa so angleškim četam prikrivali prave načrte vrhovnega poveljstva.

Nemško uradno poročilo potem našteva številne primere o veliki hrabrosti in neustrašni drznosti nemških čet ter nadaljuje:

Angleške in nemške izgube pri ponesrečenem dieppskem nastopu

Nastop proti Dieppu je nasprotniku prinesel zelo hude izgube. Pustil je v nemških rokah 2195 ujetnikov, med njimi 128 častnikov. Med temi je poveljnik 6. kanadske pehotne brigade William Wallace Southam, dalje dva polkovnika ter 13 štabnih častnikov. Razen 29 oklepnih voz ter strojniških avtomobilov, ki so bili uničeni, je bilo zajetega veliko drugega težkega in lahkega pehotnega orožja in vojnega blaga vseh vrst, zlasti pa mnogo izkrcevalnih priprav. Človeške izgube nasprotnikove so bile zelo hude in daleč presegajo število ujetnikov. Samo na obali so našteli 600 mrtvih. Ni pa mogoče oceniti števila tistih, ki so utonili pri izkrcevanju in pri potopitvi ladij. Morje še vedno meče na obalo nova trupla.

Angleži so vrh tega izgubili 127 letal, 4 rušilce, 2 torpedovki, 1 naglo oglednico, 7 prevoznih ladij ter neko število pomorskih izkrcevalnih priprav, ki sta jih potopila topništvo in pa letalstvo.

Poškodovane so bile: 4 križarke, 4 rušilci, 5 prevoznih ladij, 4 nagle oglednice, 2 manjši edinici ter veliko število pomorskih izkrcevalnih priprav.

Izgube, ki so jih pretrpele nemške oborožene sile pa v nasprotju s trditvami angleške propagande znašajo naslednje: vojska: 115 mrtvih, 187 ranjenih, 14 pogrešanih. Letalstvo: 104 mrtvi in pogrešani, 58 ranjenih. Tu so že vštete izgube pri protiletalskem topništvu in pri letalskih obveščevalnih četah. Skupno število nemških izgub znaša 591 ljudi, kar je samo del nasprotnikovih izgub. Na nemški strani je šlo v izgubo 35 letal ter 1 lovec podmornic, poškodovanih je bilo 6 topov.

Vedenje francoskega prebivalstva je bilo več kakor korektno. Podpiralo je nemške čete v boju in s pomočjo vseh vrst, čeprav je samo imelo izgube. Gasilo je požare, skrbelo za ranjence ter nosilo četam pijačo in živež. V priznanje za tako vedenje je Hitler zapovedal, da se takoj izpuste iz koncentracijskih taborišč francoski vojni ujetniki, ki so doma v krajih kjer so potekali boji.

širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIČ
RISAL JOŽE BERANEK

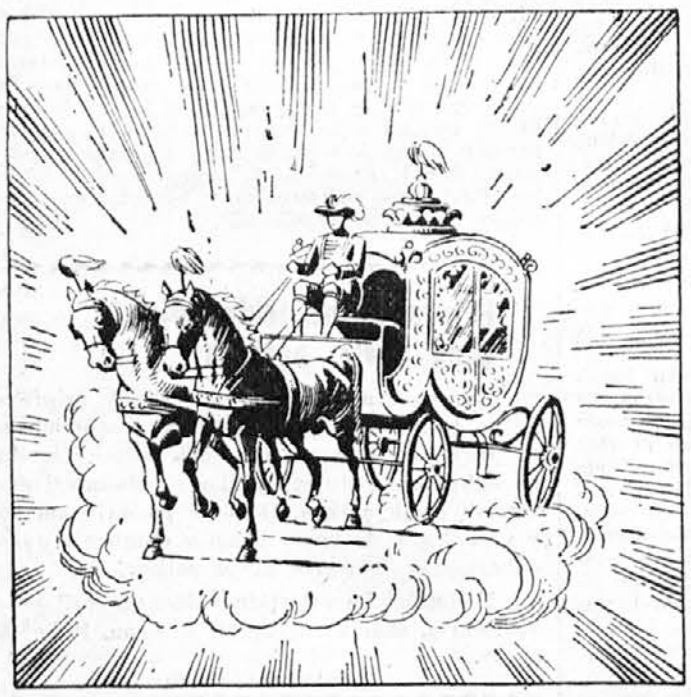

63.

Ko si je bil oglarjev sin — medvešček potolažil glad in žejo, zasuče zlat prstan drugič.

Že stoji pred njim nov služabnik.

»Česa želiš, prejasni moj gospodar?«

»Iz te zaklete jame bi se rad rešil!« mu veli.

»Takoj se bo zgodilo!« odvrne služabnik in v tem hipu že stoji pred njim prelepa kočija s parom belih konj in medvešček brž sede v kočijo.

64.

Konja nemirno peketata tako, da ju kočijaž komaj z vajeti zadržuje.

Tedaj medvešček tretjič zasuče zlat prstan; hotel je služabniku reči, da se lahko odpelje po cesti iz te zaklete jame, ko je vse kamenje oživelo. Pečine in skale so se razmaknile, se drobile in klesale; iz njih se je v hipu pozidalo prelepo mesto, polno veselih meščanov.

Nato se razmaknejo še jamske stene, med njimi se položi bela cesta in po njej oddrdra kočija z medveščkom.

SELMA LAGERLOEF: 86

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Po besedilu nedeljskega evangelija je pridigoval o krivih prerokih, pred katerimi je Zveličar svaril svoje apostole. Snov pa se mu ni zdela za njegovo trenutno razpoloženje preveč primerna. Najrajši bi govoril o ničevosti zemskih reči, o nevarnostih bogastva in o radosti uboštva. Predvsem pa je zaslutil potrebo, da bi se na zaupljiv način približal svojim poslušalcem in jim dopovedal, da jo ljubi in da bi si s tem pridobil njihovo zaupanje.

Ker sta ga mučili negotovost in nevednost, se mu čez teden ni posrečilo tako skrojiti pridigo, kakor bi jo rad. Vso zadnjo noč pa je tuhtal o tem še naprej, toda brez uspeha. Pridiga še ni bila gotova, ko je moral oditi v cerkev. Da pa ne bi bil popolnoma nepripravljen, je iztrgal iz stare postilje nekaj listov, ki so vsebovali nekaj besed o dnevnem evangeliju, in jih vtaknil v žep.

Ko pa je potem na prižnici prebral evangelij, se je v njegovih možganih porodila misel, ki se mu je zazdela nenavadna in vabljiva. Sprejel jo je, kakor da bi mu bila poslana od Boga.

»Moji ljubljeni poslušalci!« je začel. »Tukaj stojim, da bi vas v imenu Jezusa posvaril pred krivimi preroki, toda vi si v svojih srcih morda mislite: Ali je ta, ki nam sedajle govori, pravi učitelj? Kaj vem o njem? Kako moremo biti prepričani, da ni le trstika, na kateri ne raste noben grozd ali pa figovo drevo, s katerega ni mogoče odtrgati niti ene same fige?

Zavoljo tega, dragi moji poslušalci, vam bom pripovedoval o potih, po katerih me je vodil Bog, ko je sklenil iz mene narediti razglaševalca svoje besede.«

Ob silnem notranjem ognju je začel potem mladi svečenik v cerkvi navzočim pripovedovati svojo preprosto življenjsko usodo. Med svojimi prvimi študijskimi leti je vse njegovo stremljenje šlo za tem, da bi postal velik in slaven znanstvenik. Razložil je pustolovščino s ponesrečnim mučenjem z latinščino, svoj povratek v Upsalo, kako se je bil pregrešil proti svoji materi, potem o pomirjenju z njo in končno o tem, da ga je vse to spravilo do poznanstva s pijetistom Pontusom Frimanom.

Karl Artur je govoril zelo tiho in preudarno. Nihče ne bi mogel dvomiti v resničnost niti ene same njegove besede. Morebiti je bil v glavnem le ganljivi zvenk njegovega glasu, ki je poslušalce pograbil. Že po prvih stavkih so vsi sedeli iztegnjenih vratov in izbuljenih oči zijali vanj kot prikovani in admrli.

In kakor se zmerom zgodi, kadar človek prostodušno in odkrito govori ljudem, je za seboj potegnil poslušalce in od tistega trenutka so mu vsi prav odprli poseben prostorček v svojih srcih. Ubogi iz Waldkata, kakor tudi uglednejši iz gorskih kmetij, so razumeli, da jim to zaupa zato, da bi mu tudi oni vračali zaupanje za zaupanje. Poslušali so ga pa s tako napetim zanimanjem, kakor še nikoli prej. Bili so ganjeni in veseli.

Nadaljeval je s pripovedovanjem o prvih tipajočih poskusih, da bi sledil Jezusu, in popisal poročno svečanost v svojem rodnem domu, ko ga je veselje tega sveta tako prevzelo, da se je udeležil celo plesa.

»Po tej noči,« je nadaljeval, »je dolge tedne nad mojo dušo vladala tema. Izdal sem svojega Zveličarja. To sem jasno čutil. Nisem imel moči, da bi se z njim boril in bdel. Ah, bil sem suženj sveta in te vabe so me porazile! Nikdar ne bi dosegel nebes.«

Mnogi ljudje v cerkvi, ki jih je razlaga o njegovem strahu prijela in ganila, so začel jokati. Mož na prižnici jih je imel vse skupaj v svoji oblasti. Čutili, trpeli in bojevali so se skupaj z njim.

»Moj prijatelj Friman,« je nadaljeval, »me je poskušal potolažiti in mi pomagati. Rekel mi je, da se rešitev najde v ljubezni do Kristusa, toda moja duša se ni mogla dvigniti, da bi mogla ljubiti Zveličarja. Oboževal sem stvarstvo veliko bolj kakor pa Stvarnika.

Tedaj pa je sredi najtežje stiske neko noč nenadoma stal pred menoj Jezus. Nisem spal. Tisti čas nisem mogel spati niti podnevi niti ponoči. Toda podobe, enake kakor jih vidimo v sanjah, so se premikale pogosto mimo mojih oči. Vendar sem vedel, da so se pojavile edinole zavoljo moje prevelike utrujenosti in zato jim nisem pripisoval prav nobenega pomena.

Toda nenadoma se je pojavila pred menoj slika, ki je bila čisto jasna in nazorna in naslednji hip ni izginila, temveč je mirno obstala. Zagledal sem jezero z migotajočo modro vodo, na katerega obrežju se je zbrala velika množica ljudi. Sredi velike gruče je stal mož z dolgimi nakodranimi lasmi ter globokimi žalostnimi očmi. Videti je bilo, da je začel govoriti z množico. In čim sem vse to videl, sem vedel, da je bil to Jezus.

In glejte, neki mladenič je stopil naprej, se priklonil globoko pred Jezusom in mu zastavil vprašanje.

Besed sicer nisem mogel čuti, toda vedel sem, da je bil mladenič tisti bogatin, o katerem govori evangelij, da je vprašal Mojstra, kaj naj naj stori, da bo dosegel večno življenje.

Videl sem, kako je Jezus z njim izmenjal nekaj besed, vedel sem pa tudi, kaj mu je rekel. Jezus je dejal, da se mora držati deset božjih zapovedi.

Toda mladenič se je znova priklonil pred Mojstrom in se samoljubno smehljal. In tedaj sem vedel, kaj je odgovoril. Povedal je, da se je vsega tega držal že od rane mladosti

Toda Jezus je s svojimi očmi dolgo in izprašujoče tipal po njem in potem je izrekel še nekaj besed. Pa tudi tokrat sem vedel, kaj je Jezus rekel.

»Če hočeš postati popoln, pojdi in prodaj vse, kar imaš in razdeli med reveže. Šele potem boš imel zaklad v nebeškem kraljestvu. In potem pridi in hodi za menoj!«

Tedaj se je mladenič obrnil od Jezusa stran in odšel. In vedel sem, da je bil žalosten, kajti imel je veliko blaga..

Ko pa je bogati mladenič odšel, je Jezus dolgo gledal za njim.

In v tem pogledu sem bral veliko sočutje in veliko, veliko ljubezen. Ah, moji poslušalci, tako nebeški izraz sem videl v njem — moje srce je bilo od veselja in tedaj se je spet povrnila luč v mojo zamračena dušo. Skočil sem pokonci in hotel kar planiti pred Jezusa in mu reči, da ga bam odslej ljubil iz vsega srca. Tedaj mi za svet ni bilo nič. Nič drugega si nisem želel, kakor hoditi za njim.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 11 lir, za inozemstvo 15 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-31 do 40-35 — Podružnica: Novo mesto